

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я МОЗ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ
БАТУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ШОТА РУСТАВЕЛІ (ГРУЗІЯ)
РИЗЬКИЙ ПІВНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ЛАТВІЯ)
БАЛТІЙСЬКА МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ (ЛАТВІЯ)
WORLD ASSOCIATION FOR POSITIVE AND TRANSCULTURAL PSYCHOTHERAPY
(НІМЕЧЧИНА)
DARE INNOVATIONS (УГОРЩИНА)
КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ПЕТРИЧЕЙКА
ХАШДЕУ (МОЛДОВА)
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г. С. КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА
ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

III МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«СУЧАСНІ НАПРЯМИ ЗМІН В УПРАВЛІННІ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я: МОДЕРНІЗАЦІЯ, ЯКІСТЬ, ПСИХОЛОГІЯ ТА КОМУНІКАЦІЯ»

*28 травня 2026 року
м. Одеса, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Шнайдер Станіслав Аркадійович – в.о. ректора Одеського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор, член-кореспондент НАМН України, заслужений діяч науки і техніки України;
Запорожан Валерій Миколайович – голова Вченої Ради Одеського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор, академік НАМН України;
Орабіна Тетяна Миколаївна – заступник генерального директора Центру громадського здоров'я МОЗ України, асистент кафедри менеджменту охорони здоров'я Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, PhD;
Марічерета Валерія Геннадіївна – перший проректор Одеського національного медичного університету, голова групи експертів МОЗ за напрямом «Акушерство та гінекологія» – експерт-консультант Міністра охорони здоров'я України, доктор медичних наук, професор, академік НАМН вищої освіти України;
Дідманідзе Ібраїм – керівник Центру мов та інформаційних технологій факультету освіти Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Грузія);
Дьяков Роман – президент правління Ризького північного університету, доктор технічних наук, професор, академік (Латвія);
Волков Владислав – ректор Балтійської міжнародної академії, доктор суспільних наук, доцент (Латвія);
Марошвельді Дора – засновниця та генеральна директорка DARE Innovations;
Врабіс Сільвія – кафедра історії та теорії освіти факультету гуманітарних та педагогічних наук Державного університету «Богдан Петричейку Хашідеу», доктор психологічних наук (Молдова);
Бориц Вікторія Ігорівна – професор кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології Одеського національного медичного університету, доктор економічних наук, професор;
Наконечний Олександр Григорович – президент Академії наук вищої школи України, доктор фізико-математичних наук, професор, академік Національної академії наук України;
Труніна Ірина Михайлівна – завідувач кафедри менеджменту і маркетингу Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, доктор економічних наук, професор;
Векшовець Тетяна Андріївна – професор кафедри менеджменту охорони здоров'я Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, директор ННЦ «Бізнес-школа НМУ імені О. О. Богомольця», доктор медичних наук, професор;
Рудінська Олена Володимирівна – завідувач кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології Одеського національного медичного університету, кандидат економічних наук, доцент;
Храпкіна Валентина Валентинівна – професор кафедри менеджменту, маркетингу та підприємництва Національного університету «Києво-Могилянська академія», доктор економічних наук, професор;
Бабієнко Володимир Володимирович – завідувач кафедри гігієни, медичної екології та громадського здоров'я Одеського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор;
Опря Євген Васильович – завідувач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії Одеського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор;
Литвиненко Ольга Дмитрівна – професор кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології Одеського національного медичного університету, доктор психологічних наук, професор;
Сердюк Людмила Захарівна – головний науковий співробітник лабораторії психології особистості імені П. Р. Чамати Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, доктор психологічних наук, професор;
Халік Олена Олександрівна – завідувач кафедри психології Університету Короля Данила, кандидат психологічних наук, доцент;
Кусик Наталія Львівна – начальник навчально-методичного відділу, доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології Одеського національного медичного університету, кандидат економічних наук, доцент.

С 91 **Сучасні напрями змін в управлінні охороною здоров'я: модернізація, якість, психологія та комунікація:** Міжнародна наукова конференція. За заг. ред. проф. В. Г. Марічерета, 28 травня 2026 року, м. Одеса. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2026. 452 с.
ISBN 978-966-397-640-2

До збірника матеріалів конференції увійшли тези доповідей, які стали предметом обговорення учасників Міжнародної наукової конференції «Сучасні напрями змін в управлінні охороною здоров'я: модернізація, якість, комунікація» у м. Одесі 31 травня 2024 року у Одеському національному медичному університеті.

Збірник зібраний науковими фахівцями Одеського національного медичного університету і розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти.

УДК 351.77-048.35(062.552)

© Одеський національний медичний університет, 2026
ISBN 978-966-397-640-2
© Українсько-польське наукове видавництво
«Liha-Pres», 2026

Вплив алгоритмів короткого відеоконтенту як популяційного фактора ризику когнітивних порушень та СДУГ серед молоді: виклики для системи громадського здоров'я	
Єрмоласва Анастасія Дмитрівна, Рожнова Анастасія Михайлівна	216
Повсякденна рухова активність і самоконтроль як інструменти зниження кардіометаболічних ризиків: можливості реабілітаційної медицини та громадського здоров'я	
Кіціс Анна Геннадіївна	219
Сучасний стан та стратегічні орієнтири розвитку системи громадського здоров'я України в умовах комплексних викликів	
Князькова Валентина Яківна, Криленко Володимир Ігорович	223
Рациональне харчування студентської молоді як проблема громадського здоров'я	
Костюк Володимир Сергійович, Рожнова Анастасія Михайлівна	226
Психологія здоров'язберігаючої поведінки дорослої особистості	
Макарова Ольга Костянтинівна	230
Вакцинопрофілактика в умовах інформаційної недовіри	
Малик Світлана Леонідівна, Медражевська Яна Афанасіївна, Фік Леся Олександрівна	235
Поширеність порушень харчової поведінки серед студентської молоді як проблема громадського здоров'я	
Мерецька Анастасія Максимівна, Рожнова Анастасія Михайлівна	239
Ожиріння у дітей як складна медико-соціальна проблема громадського здоров'я: детермінанти, наслідки та стратегії профілактики	
Мкртичян Влада Арменівна, Рожнова Анастасія Михайлівна	241
Ультраоброблені продукти харчування як фактор ризику хронічних неінфекційних захворювань: виклики для громадського здоров'я	
Новікова Марія Олександрівна, Рожнова Анастасія Михайлівна	244
Роль вивчення генетики у підготовці бакалаврів терапії та реабілітації	
Панчук Ольга Володимирівна, Костильов Олександр Васильович, Романенко Олександр Вікторович	247
Перспективи використання штучного інтелекту в системі громадського здоров'я	
Першегуба Ярослав Володимирович, Якубінський Максим Вячеславович, Хоменко Ірина Михайлівна	249
Покоління хронічного стресу: вплив воєнних умов на показники громадського здоров'я в Україні	
Рожнова Анастасія Михайлівна, Сініцина Марія Олександрівна	254

ОЖИРІННЯ У ДІТЕЙ ЯК СКЛАДНА МЕДИКО-СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я: ДЕТЕРМІНАНТИ, НАСЛІДКИ ТА СТРАТЕГІЇ ПРОФІЛАКТИКИ

Мкртчян Влада Арменівна

здобувачка вищої освіти

Одеський національний медичний університет

м. Одеса, Україна

Рожнова Анастасія Михайлівна

старший викладач кафедри гігієни, медичної екології

та громадського здоров'я

Одеський національний медичний університет

м. Одеса, Україна

Актуальність проблеми. Ожиріння у дітей та підлітків є одним із найгостріших викликів сучасного громадського здоров'я у глобальному вимірі. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), чисельність дітей і підлітків із надмірною масою тіла або ожирінням зросла з 11 мільйонів у 1975 році до понад 340 мільйонів у 2022 році, що дає підстави характеризувати це явище як пандемію [1, с. 4]. В Україні, попри дефіцит систематичних національних досліджень, наявні моніторингові дані засвідчують, що від 15 до 20% дітей шкільного віку мають надмірну масу тіла або ожиріння [2, с. 112]. Проблема набуває особливої гостроти з огляду на те, що дитяче ожиріння є потужним предиктором ожиріння у дорослому віці, а також цукрового діабету 2 типу, серцево-судинної патології, метаболічного синдрому та психічних розладів [3, с. 28]. Усе це зумовлює як значний індивідуальний тягар хвороб, так і суттєві суспільні витрати – економічні, соціальні та демографічні.

Мета дослідження – здійснити комплексний аналіз біологічних, соціально-економічних і середовищних детермінант ожиріння у дітей, оцінити його наслідки для громадського здоров'я та обґрунтувати науково доказові стратегії міжсекторальної профілактики на рівні популяції.

Матеріали та методи. Дослідження виконане із застосуванням бібліографічного, аналітичного, епідеміологічного та порівняльного методів. Опрацьовано дані ВООЗ, звіти ЮНІСЕФ, матеріали міжнародного проекту COSI (Childhood Obesity Surveillance Initiative),

нормативні документи Міністерства охорони здоров'я України, а також вітчизняні та зарубіжні наукові публікації за 2015–2024 роки. Соціальні детермінанти проаналізовано відповідно до концептуальної моделі ВООЗ щодо соціальних детермінант здоров'я [4, с. 7].

Результати та їх обговорення. Ожиріння у дітей є мультифакторним явищем, що виникає внаслідок складної взаємодії біологічних, соціально-економічних, поведінкових та середовищних чинників. З позицій громадського здоров'я ключовий науковий і практичний інтерес становлять структурні та соціальні детермінанти, що формують нерівність у здоров'ї на популяційному рівні.

Серед провідних детермінантів виокремлюються такі. По-перше, нераціональне харчування: надмірне споживання ультраоброблених продуктів із високим вмістом вільних цукрів, насичених жирів та солі на тлі дефіциту овочів, фруктів і цільнозернових продуктів. Агресивний маркетинг нездорової їжі у цифровому просторі є визнаним структурним чинником, що формує нездорові харчові уподобання з раннього дитинства [5, с. 203]. По-друге, гіподинамія: зростання тривалості екранного часу, скорочення уроків фізичного виховання в закладах освіти, брак безпечної інфраструктури для активного відпочинку в громадах – особливо у міському середовищі [6, с. 45]. По-третє, соціально-економічні нерівності: діти з малозабезпечених родин частіше мешкають у так званих «харчових пустелях» (food deserts), де доступ до якісного і різноманітного харчування є обмеженим, а ризик ожиріння – достовірно вищим [7, с. 89]. По-четверте, психосоціальні чинники: хронічний стрес, пов'язаний із несприятливими умовами проживання, порушення сімейного харчового середовища та емоційне переїдання як дезадаптивна копінг-стратегія [3, с. 31].

Наслідки ожиріння у дітей є багатовимірними. У соматичній площині – це артеріальна гіпертензія, дисліпідемія, інсуліно-резистентність, неалкогольна жирова хвороба печінки, ортопедичні ускладнення та синдром обструктивного апное сну. У психосоціальній – стигматизація, булінг, знижена самооцінка, депресивні розлади та соціальна ізоляція [3, с. 33]. На системному рівні ожиріння у дітей генерує значний економічний тягар через прямі витрати на лікування ускладнень і непрямі – внаслідок зниженої продуктивності майбутніх дорослих [1, с. 9].

Стратегії профілактики. Міжнародний досвід і доказова база засвідчують, що ефективна протидія дитячому ожирінню потребує комплексного міжсекторального підходу, який охоплює кілька взаємодоповнювальних напрямів.

1. Регуляторні заходи державного рівня: запровадження акцизного оподаткування цукровмісних напоїв, маркування харчових

продуктів за системою «світлофор», обмеження реклами нездорової їжі у медіапросторі, доступному для дітей. Встановлено, що податок на солодкі напої в Мексиці скоротив їх споживання на 12% протягом першого року дії [5, с. 207].

2. Шкільні програми здорового харчування та фізичної активності: удосконалення стандартів шкільного харчування, збільшення часу на уроки фізичного виховання, запровадження перерв для рухової активності та реалізація здоров'яформувальних освітніх програм із залученням батьків [6, с. 48].

3. Розвиток здоров'яорієнтованого міського середовища: проектування пішохідних і велосипедних маршрутів, облаштування спортивних майданчиків у доступних громадах, забезпечення шкіл питною водою та зонами для рухової активності [4, с. 14].

4. Первинна медична допомога та раннє виявлення: систематичний моніторинг антропометричних показників на профілактичних оглядах, консультування родин щодо раціонального харчування та фізичної активності, своєчасне направлення дітей із надмірною масою тіла до відповідних фахівців [2, с. 117].

5. Адресна підтримка вразливих груп: програми субсидування здорового харчування для малозабезпечених родин, пріоритетний розвиток рекреаційної інфраструктури у депривованих громадах, психосоціальна підтримка дітей з ожирінням та їхніх родин [7, с. 94].

Висновки. Ожиріння у дітей є складною медико-соціальною проблемою громадського здоров'я, що потребує системного міжсекторального реагування. Ефективна профілактика не може бути зведена до індивідуальних поведінкових змін – вона передбачає трансформацію харчового та фізичного середовища, реалізацію дієвої регуляторної політики, посилення ролі первинної медичної допомоги та подолання соціально-економічних нерівностей у здоров'ї. Для України першочерговим завданням є розробка і впровадження Національної стратегії протидії дитячому ожирінню на засадах доказової медицини та принципів «Здоров'я у всіх політиках» (Health in All Policies), що відповідатиме зобов'язанням держави в рамках Цілей сталого розвитку ООН та євроінтеграційних пріоритетів у сфері охорони здоров'я.

Література:

1. World Health Organization. Obesity and overweight. Fact sheet. Geneva : WHO, 2023. 12 с.

2. Моїсєєнко Р. О., Чернишов В. П. Стан здоров'я дітей в Україні та пріоритети його збереження. *Здоров'я України*. 2021. № 3. С. 110–118.

3. Lobstein T., Jackson-Leach R. Planning for the worst: estimates of obesity and comorbidities in school-age children in 2025. *Pediatric Obesity*. 2016. Vol. 11, № 5. P. 26–36.

4. World Health Organization. A conceptual framework for action on the social determinants of health. Geneva : WHO, 2010. 24 с.

5. Sacks G., Swinburn B. A., Lawrence M. A. A systematic policy approach to changing the food system and physical activity environments to prevent obesity. *Australia and New Zealand Health Policy*. 2018. № 5. С. 198–212.

6. Kohl H. W., Cook H. D. Educating the Student Body: Taking Physical Activity and Physical Education to School. Washington : National Academies Press, 2017. 489 с.

7. Marmot M. The Health Gap: The Challenge of an Unequal World. London : Bloomsbury Publishing, 2015. 394 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-640-2-64>

УЛЬТРАОБРОБЛЕНІ ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ ЯК ФАКТОР РИЗИКУ ХРОНІЧНИХ НЕІНФЕКЦІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ: ВИКЛИКИ ДЛЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Новікова Марія Олександрівна

здобувач вищої освіти

Одеський національний медичний університет

м. Одеса, Україна

Рожнова Анастасія Михайлівна

старший викладач кафедри гігієни, медичної екології

та громадського здоров'я

Одеський національний медичний університет

м. Одеса, Україна

Актуальність. В останні десятиліття значно зросло споживання ультрапероброблених продуктів харчування (УПП) у більшості країн світу, зокрема в Україні. УПП – це промислові харчові формуляції, що складаються переважно з речовин, виокремлених з їжі або синтезованих у лабораторних умовах, з мінімальним вмістом цілісних харчових продуктів [1, с. 12]. Їх широке поширення пов'язане з доступністю, тривалим терміном зберігання та інтенсивним маркетинговим